

АДВОКАТУРА ХАРКІВЩИНИ КІНЦЯ ХІХ — ПОЧАТКУ ХХ ст. В ІМЕНАХ (ДО 145-РІЧЧЯ СТВОРЕННЯ РАДИ ПРИСЯЖНИХ ПОВІРЕНИХ ПРИ ХАРКІВСЬКОМУ ОКРУЖНОМУ СУДІ)

Ірина Василик, доцент, керівник Центру досліджень адвокатури і права при НААУ, к. і. н.

Галина Басара-Теліщак, науковий співробітник Інституту історії України НАН України, к. і. н.

Формування інституту адвокатури Харківщини розпочалося у XVIII столітті. У «Правах, по котрым судится малороссийский народ» (1743 р.) вперше було використано термін «адвокат», запроваджено реєстрацію професійних адвокатів у судах, де вони виявили бажання працювати, а також обов'язок приймати присягу при вступі у професію. Адвокатами за «Правами» могли бути повнолітні чоловіки світського походження, християнського віросповідання, розумово та фізично сильні, без будь-яких відхилень.

19 травня 1874 р. у Харкові при Харківській судовій палаті була створена Рада присяжних повірених, а 4 березня 1877 р. у Новочеркаську відкрито відділення Ради присяжних повірених. Це були єдині органи адвокатського самоврядування Харківщини того часу, оскільки з грудня 1875 р. створення Рад присяжних повірених та їх відділень було припинено.

До першого складу Ради присяжних повірених увійшли: голова — Жученко Михайло Васильович, товариш голови — Морошкін Сергій Федорович; члени Ради — Іван Олексійович Клопов, Федір Михайлович Космачов, Микола Григорович Борсук, Олександр Сергійович Лебедев, Олександр Миколайович Зайцев. До перших помічників присяжних повірених належали Анненков Олексій Іванович, Бродський Єгор Кондратійович, Білий Олександр Михайлович, Водзіводський Карл Сигизмундович, Іванчин-Писарев Микола Михайлович, Ковалевський Платон Платонович, Новов Микола Дмитрович, Падеревський Ігнатій Іванович, Поморцев Іван Іванович, Постриганев Єгор Дмитрович, Пушков Павло Григорович, Роговський Андрій Федорович, Свідерський Микола Федорович, Станіславський

Яків Степанович, Стойкін Іоасаф Андрійович, Таубер Яків Самойлович та Тичинський Сигизмунд Антонович.

Рада розташовувалася у приміщенні Харківського окружного суду.

Головою Ради обиралися найбільш авторитетні і шановані представники адвокатури. У Харкові, за час існування Ради, її очільниками були: М. В. Жученко в 1874 — 1878 рр., Я. С. Станіславський у 1878 — 1879 рр., Д. І. Скибинський у 1880-1881 рр., Р. І. Падеревський у 1882 — 1884 рр., а потім знову в 1888—1898 рр., С. Ф. Морошкін в 1884 — 1888 рр., В. П. Єгоровський у 1899 — 1908 рр., Козлов С. О. в 1909 — 1917 рр.

Чисельність присяжних повірених та їхніх помічників щороку зростала. Число присяжних повірених з 36 осіб у 1874 р. дійшло до 241 особи у 1901 р., тобто збільшилося майже в 6 разів. Число помічників присяжних повірених було перемінним: з 58 осіб у 1874 р. кількість зростала до 114 осіб у 1878 р., наступні 8 років становила близько 50 осіб і з 1889 р. постійно збільшувалася з 71 особи до 183 осіб.

До кінця 80-х років XIX ст. на одного присяжного повіреного Харківської судової палати припадало обслуговувати понад 55 000 населення. Для порівняння в Одеській судовій палаті — більше 23 000, у Київській судовій палаті — більш як 32 000.

Імена багатьох присяжних повірених були відомими не лише в межах Харківщини, а й у всій Російській імперії. У цей час адвокатами працювали: М. М. Гродзинський, А. Л. Рівлін, Б. П. Куліков, І. О. Клопов, Є. С. Горє, М. М. Купчинов, І. С. Косенко, Л. О. Погодін, Я. С. Таубер та багато інших.